

Leernetwerk 2 april 2026

Monitoring en Governance

Welkom!

David van Zelm van Eldik

Programmamanager NPB

Moderator bijeenkomst

Vandaag ook: “*Wandel tijdens je werkdag*”!

<https://www.wandelnet.nl/wandel-tijdens-je-werkdag?srsId=AfmBOopbP8rjA5GixCYiAzLouTjt1PBEYKI4bAz9NfAgh6vZDv2OGCTc>

Ministerie van Landbouw, Visserij,
Voedselzekerheid en Natuur

Monitor beleidsprogramma en beleidsregel

Kader en stand van zaken

Esther Rotteveel en Loek Hesemans (LVVN)

Monitoring beleidsprogramma en beleidsregel

2 april 2026

Monitor **Beleidsprogramma** Nationale Parken

Waarom	Uitvoering	Kijkt naar	Status/vervolg
Voortgang uitvoering beleidsprogramma Leren en bijsturen Verantwoording aan de TK	Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) Opdracht van Ministerie van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur (LVVN)	Geeft indicatief beeld op stelselniveau Dragen activiteiten bij aan realisatie van de doelen?	1^e meting afgerond! Gezamenlijke acties nodig nav monitor? 2^e meting 2027 3^e meting 2030

Monitor **Beleidsregel** Nationale Parken

Waarom	Uitvoering	Doel	Status/vervolg
Basis voor aanwijzing NP Parken moeten in principe in 2030 aan criteria voldoen	Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) Opdracht van Ministerie van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur (LVVN)	Inzicht in de mate waaraan parken aan criteria voldoen Eventuele verbeterpunten per park in kaart brengen en oppakken	In voorbereiding Start 1e meting mei 2026 2e meting 2029

Rijksdienst voor Ondernemend
Nederland

Presentatie
Monitor Beleidsprogramma
Nationale Parken 2024-2030
Eerste meting (2025)

Tamsin Aufderheijde
Clarinda Duim-van Versendaal

Rijksdienst voor Ondernemend Nederland
2 april 2026

>> *Duurzaam, Agrarisch, Innovatief
en Internationaal ondernemen*

Inhoudsopgave

Doel en doelgroep

Wat hebben we gedaan?

Hoe hebben we gemeten?

Hoe is dit gegaan?

Welke inzichten zijn opgehaald?

Bespreekpunten

Doel en doelgroep

Doel

Inzicht in de voortgang op en effecten van het beleid

(Bij)sturen

Formuleren van nieuw beleid

Doelgroep

Ministerie van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur (LVVN)

Opdrachtgever-Opdrachtnemer, bestaande uit LVVN, IPO en SNP (OGON)

Nationale Parken Bureau

Wat hebben we gedaan?

2024	2025	2026
• Concretisering van beleidsdoelen met LVVN, parken, NPB, experts en vertegenwoordigers van aantal provincies • Formuleren van indicatoren & afstemming LVVN	• Pilot met 6 parken • (Pauze door politiek) • Hervatting meting	• Oplevering rapport

Hoe hebben we gemeten?

Kwalitatief

Vragenlijst (=inventarisatiedocument)

Online interview voor verdieping met vaste interviewleidraad

Analyse van antwoorden per indicator

Zelfrapportage door parken

Indicatief beeld van de resultaten

Hoe is dit gegaan?

Diversiteit is hoog

Grote betrokkenheid

Langzaam proces

Soms kritische ervaring door parken over deelname

Leuke opdracht, veel nieuws geleerd

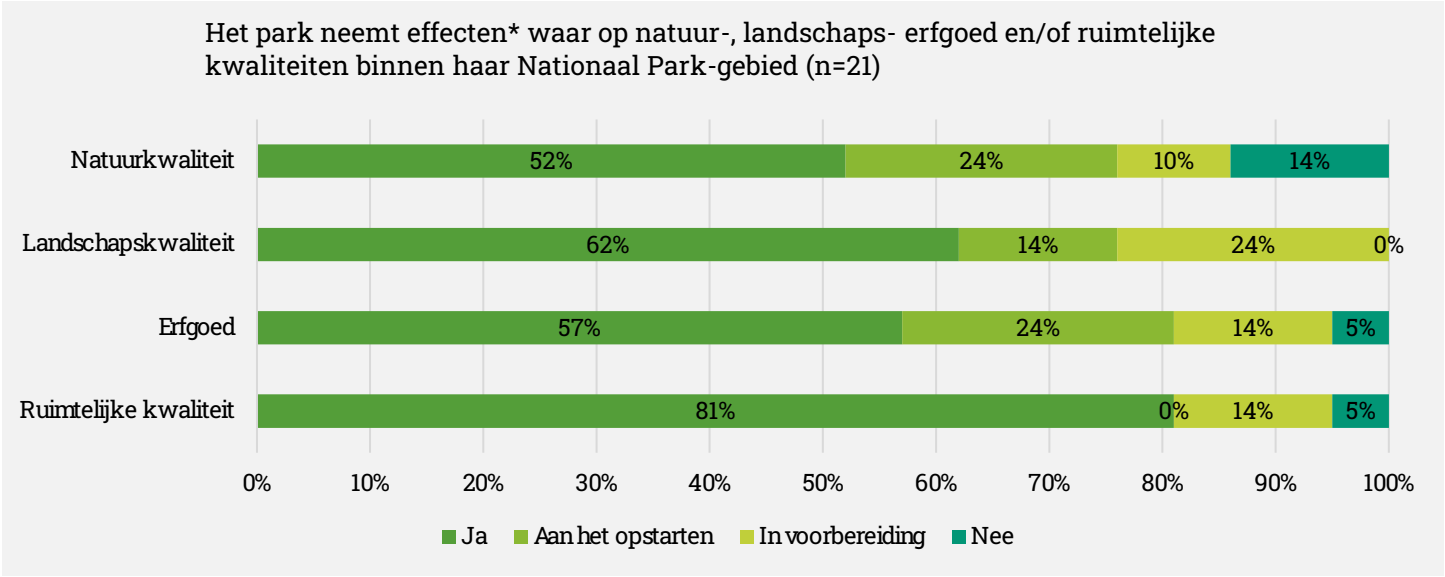
Welke inzichten zijn opgehaald?

Doel 1 - De natuur-, landschaps-, erfgoed- en ruimtelijke kwaliteiten van ieder nationaal park versterken – elk park vanuit de eigen gebiedsidentiteit

Alle parken (100%) hebben een plan

*Nog te vroeg voor waargenomen effecten

Doel 1 - De natuur-, landschaps-, erfgoed- en ruimtelijke kwaliteiten van ieder nationaal park versterken – elk park vanuit de eigen gebiedsidentiteit

Parken werken voornamelijk verbindend aan dit doel

Natuurkwaliteit	Focus ligt op behouden van het bestaande Weinig invloed op natuur Natuur met rust laten werkt het beste
Landschapskwaliteit	Herstel/behoud van aangetaste of verdwenen landschapselementen
Erfgoed	Erfgoed onderdeel maken van het landschap
Ruimtelijke kwaliteit	Bij ruimtelijke inrichting rekening houden met het aanvullend karakter van natuur, landschap, recreatie en cultuurhistorie

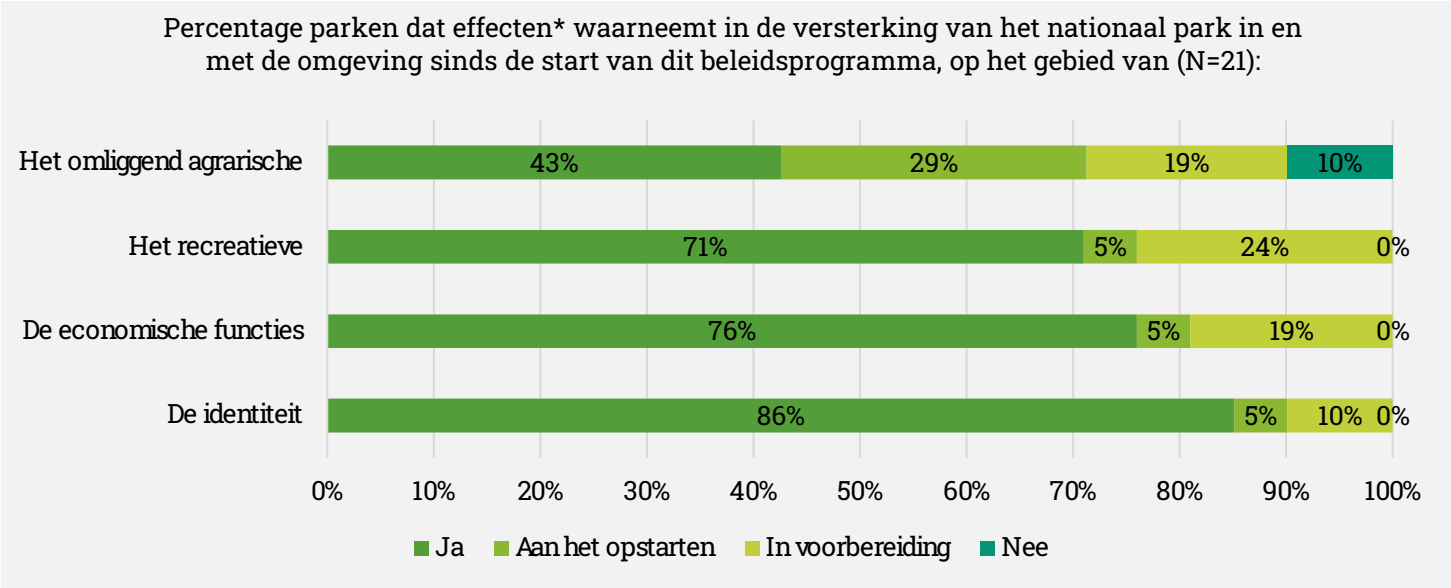
De vier subdoelen zijn niet los van elkaar te zien en activiteiten hebben vaak betrekking op meerdere tegelijk.

Doel 2 - Ieder nationaal park ontwikkelen naar robuustere natuur- en landschapsgebieden met stevige natuurkernen

Alle parken (100%) hebben een plan

*Nog te vroeg voor waargenomen effecten

Doel 2 - Ieder nationaal park ontwikkelen naar robuustere natuur- en landschapsgebieden met stevige natuurkernen

Omliggend agrarische	Parken brengen partijen bij elkaar Delen kennis over relevante onderwerpen Informeren over de afhankelijkheid tussen landbouw, natuur en landschap
Recreatieve	Spanningsveld tussen recreatie en natuurbehoud, inzet van educatie Recreatief gebruik wordt in samenhang met doel 3 aangepakt
Economische functies	Parken dragen bij aan regionale economie (streekproducten, label "Nationaal Park") Verbondenheid met park wordt versterkt door deelname aan gastheerprogramma
Gebiedsidentiteit	Inzet branding en educatie voor "parkgevoel" Gebiedskwaliteiten (doel 1) krijgen hierin een plek

De vier subdoelen zijn niet los van elkaar te zien en activiteiten hebben vaak betrekking op meerdere tegelijk.

Doel 3 - De unieke natuurbeleving van elk nationaal park versterken, in balans met de draagkracht van de natuur

33% heeft een 'officieel' bezoekersmanagementplan

57% werkt met alternatieve plannen

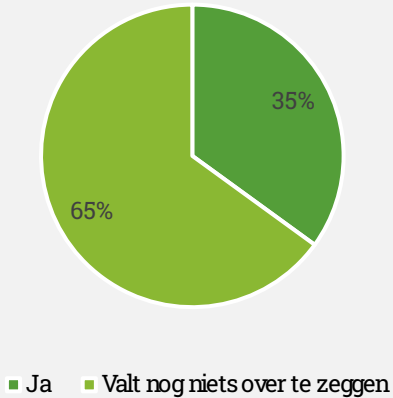
10% geen plan en geen alternatief

Veel maatregelen nog in de voorbereidingsfase

Lastig effecten toe te schrijven aan inzet nationaal park:

- Druk op natuur wordt door andere factoren beïnvloed;
- Druk op natuur varieert in de tijd (bijv. per seizoen).

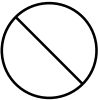
Percentage parken die aangeven effecten waar te nemen dat het bezoekersmanagementplan* leidt tot een verbetering in natuurkwaliteit (n=20):

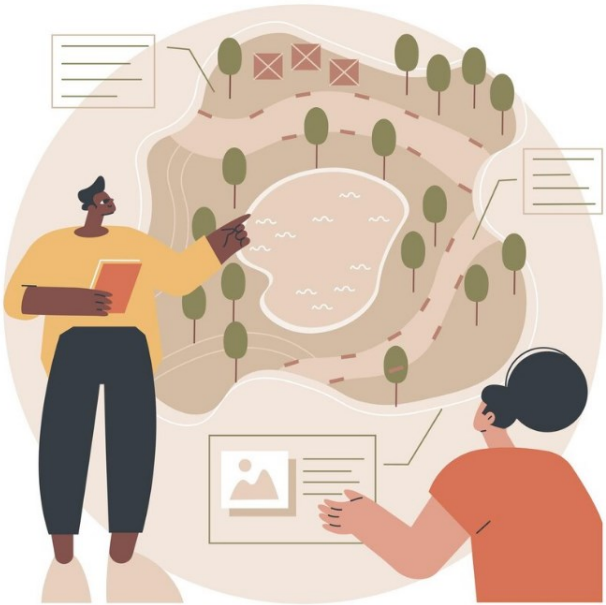

Doel 3 - De unieke natuurbeleving van elk nationaal park versterken, in balans met de draagkracht van de natuur

Groot aantal parken werkt met zonering
Om rust van natuurgebieden te vergroten worden bezoekers:

- Bewust geleid
- Meer verspreid
- Geconcentreerd
- Gebieden in specifieke periodes afsluiten

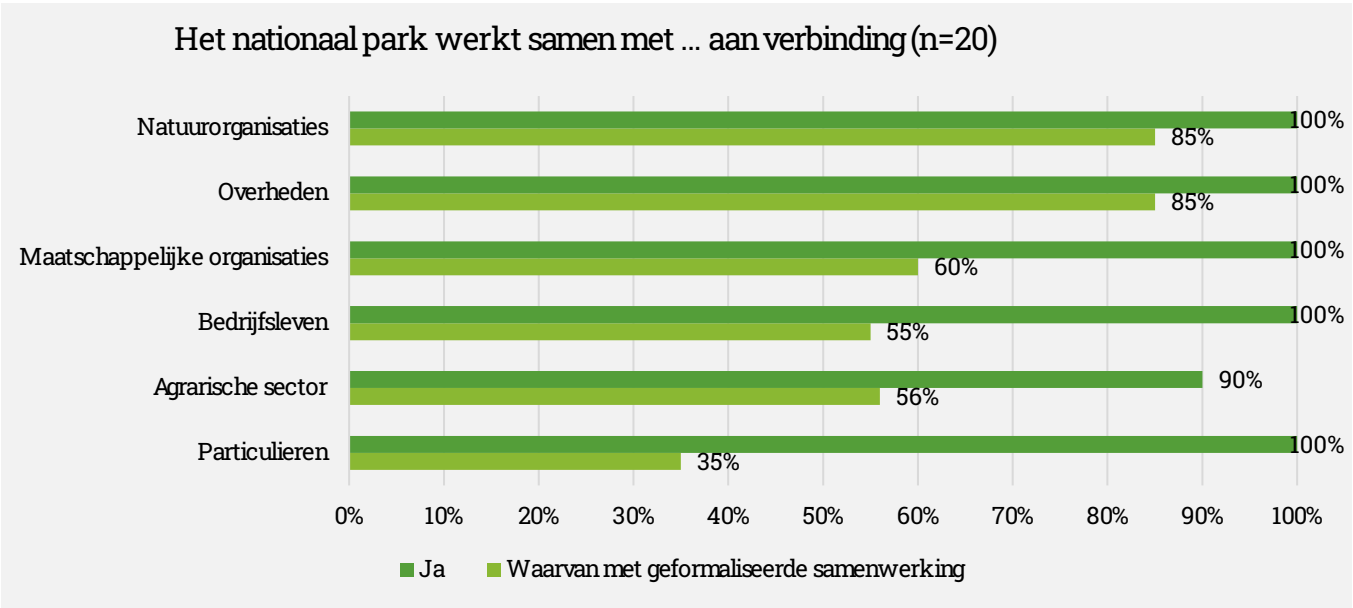

Doel 4 - De samenleving steviger met de nationale parken verbinden

90-100% werkt samen met de samenleving

Verschil in de mate van geformaliseerde samenwerkingen; is niet altijd een ambitie van parken

Doel 4 - De samenleving steviger met de nationale parken verbinden.

Voorbeelden van activiteiten:

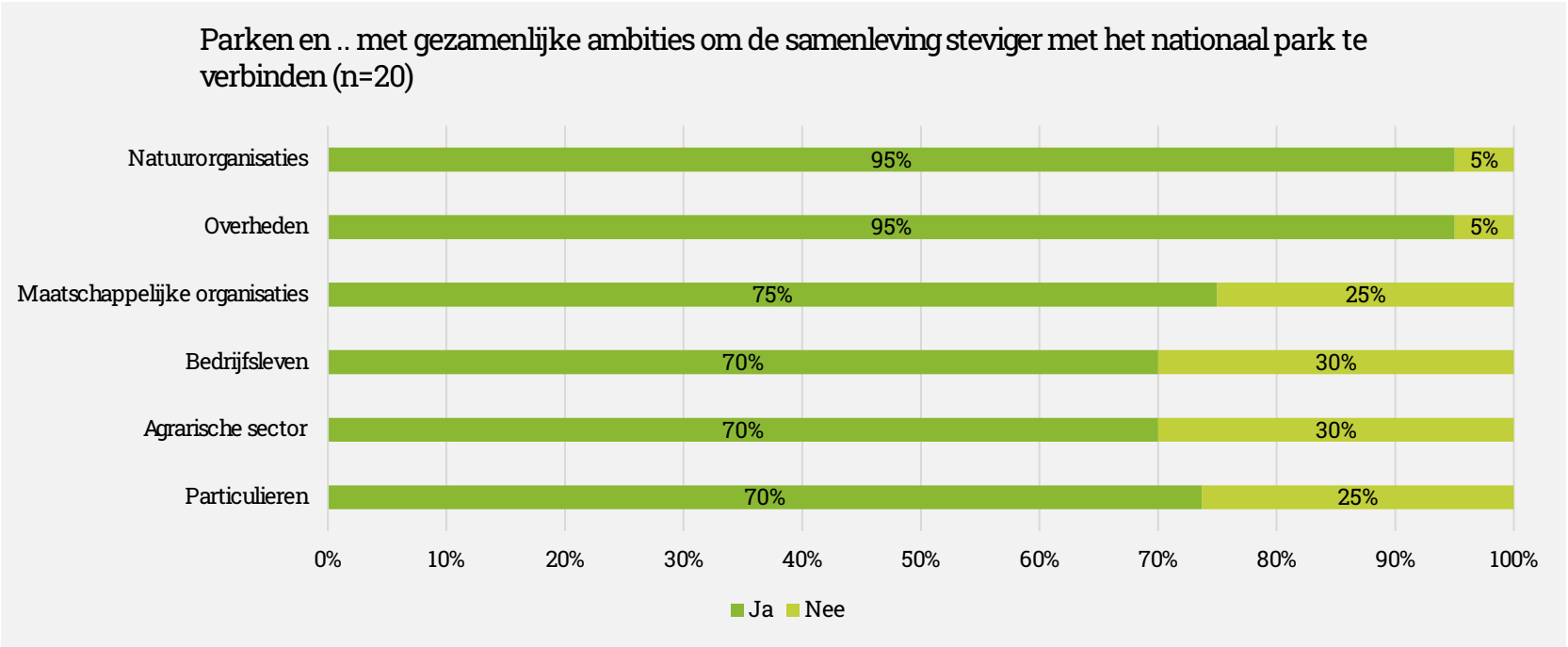
- ☐ Overleg- en samenwerkingsstructuren
- ☐ Concrete projecten en gezamenlijke uitvoering
- ☐ Educatie en training
- ☐ Bewustwording
- ☐ Communicatie
- ☐ Delen van informatie
- ☐ Kennisontwikkeling
- ☐ Stimuleren van lokale economie

Doel 4 - De samenleving steviger met de nationale parken verbinden.

Kansen voor uitbreiding of intensivering van het netwerk, maar vaak grotere ambities dan de haalbaarheid

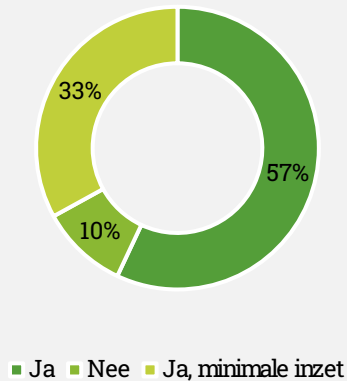
Doel 5 - De herkenbaarheid en eenheid van de gezamenlijke nationale parken in Nederland vergroten.

90% heeft een educatieplan of is bezig met een dergelijk plan

90% is bekend met de educatiestrategie Magische momenten

Parken hebben veel te vertellen over hun eigen park,
waardoor het verhaal op landelijk niveau niet altijd aan bod komt.

Percentage parken dat het verhaal van de Nederlandse Natuur uitdraagt (n=21)

Door grote verschillen in inhoud, organisatie en dynamiek ervaren parken moeite om gezamenlijk één eenheid uit te stralen.

Parken geven aan behoefte te hebben aan sturing en ondersteuning bij de invulling van wat op eenheidsniveau van hen wordt verwacht.

Rijksdienst voor Ondernemend
Nederland

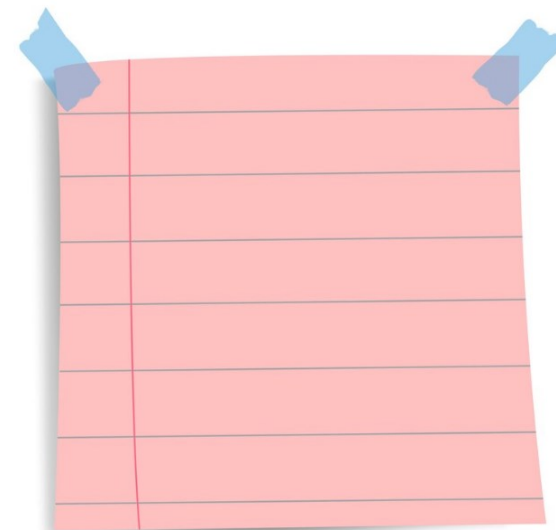
>> *Duurzaam, Agrarisch, Innovatief
en Internationaal ondernemen*

Enkele genoemde behoeftes:

1. Vaker delen van werkende principes en goede voorbeelden met elkaar
2. Gezamenlijk invulling geven aan de positionering van “Nationale Parken” als herkenbaar merk
3. Gezamenlijke ontwikkeling van inspiratiebrochures
4. Vaker samen optrekken (en monitoren) op parkoverstijgende thema's

Schrijf per behoefte één goed idee op om hier invulling aan te geven

Reflectie op de uitkomsten van monitor beleidsprogramma

Eerste reactie?

Drie discussievragen nav. de doelen:

- Bezoekersmanagement (balans recreatie / natuur)
- Verbinding met de samenleving
- Naratief NL natuur / eigen verhaal

Doel 3

De monitor laat zien dat 33% van de parken een formeel bezoekersmanagementplan heeft, terwijl wel al zonering, afsluitingen en andere regulerende acties worden toegepast.

Discussievraag:

- In hoeverre beschouwen jullie bezoekersmanagement als een expliciete sturingsopgave binnen het NP
 - Wat is er nodig (kennis, mandaat, data, samenwerking) om dit van impliciete praktijk naar formeel instrument te ontwikkelen?
-

Doel 4

Vrijwel alle parken werken samen met maatschappelijke partners. Deze verbinding lijkt sterk ontwikkeld, met name met natuurorganisaties en overheden.

Discussievraag:

Leidt de huidige focus op samenwerking met maatschappelijke partners ook (aantoonbaar) tot versterking van natuur- en landschapskwaliteit, of vraagt dit om een scherpere koppeling tussen "maatschappelijke verbinding" tot robuustere natuur en landschap.

Of ligt de meerwaarde misschien op een heel ander vlak/niveau?

Doel 5

90% van de parken heeft een educatieplan, maar 57% draagt actief het verhaal van de Nederlandse natuur uit; veel parken communiceren primair hun eigen parkverhaal.

Discussievraag:

Wat hebben parken nodig om naast hun eigen gebiedsverhaal ook consistent bij te dragen aan een gezamenlijk nationaal narratief over de Nederlandse natuur?

Opbrengst

Wrap up van de ideeën die zijn verzameld.

Governance in nationale parken in Nederland

Overzicht, inzicht en inspiratie

2 april 2026

Governance modellen nationale parken

- Opdracht en aanpak
- Inhoud: overzicht en inspiratie
- Discussie
- Pitches

Onderzoek

Vraag en aanpak

- **Inzicht:** Een actueel overzicht van huidige governance nationale parken
- **Inspiratie:** goede voorbeelden rondom governance nationale parken

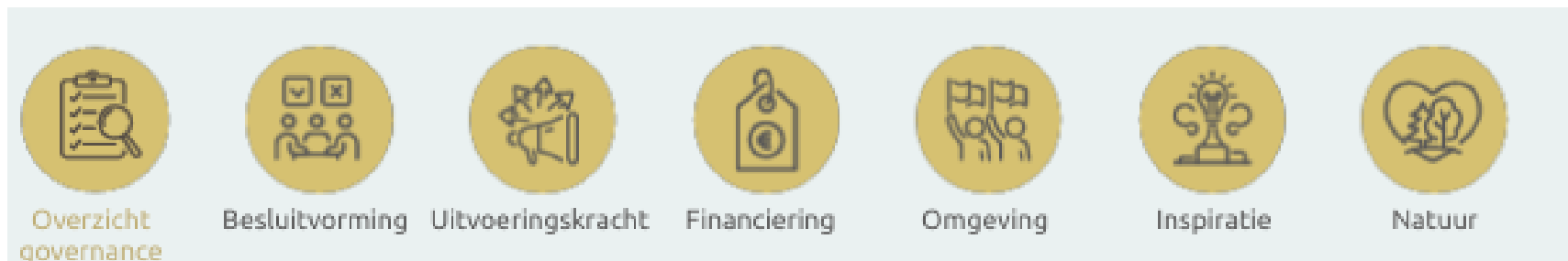
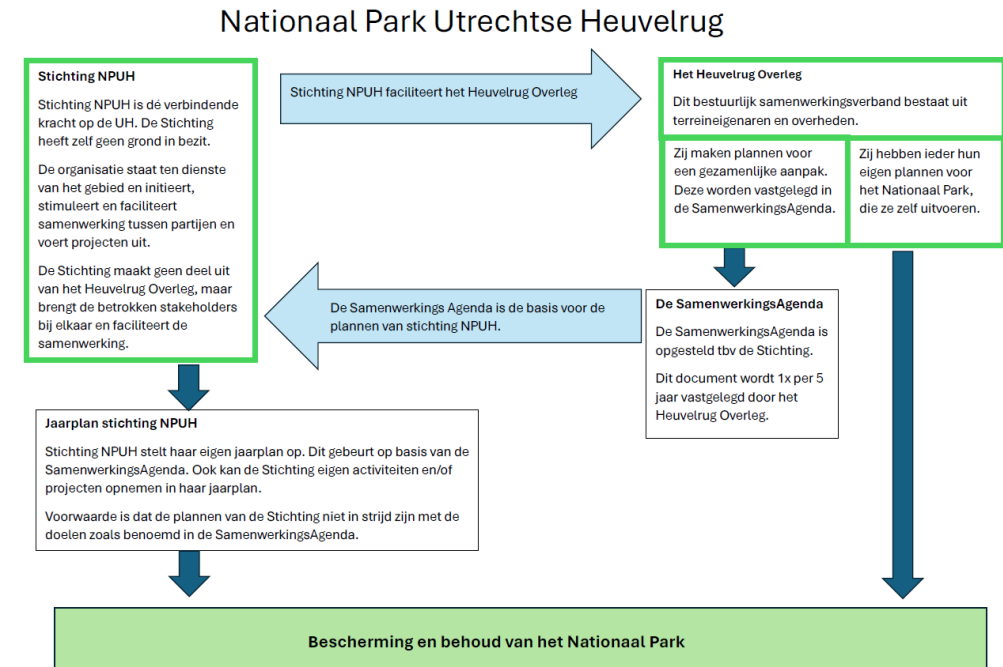

Inhoudsopgave rapportage

- Overzicht: Organisatie nationale parken
- Inspiratie: Goede voorbeelden

Bijlage (samenwerkingsmodellen)

Overzicht Gesprekken

Thema	Aan dit rapport werkten mee
Besluitvorming (en borging in beleid)	» Utrechtse Heuvelrug (programma manager) » Dwingelderveld & Drents-Friese Wold (secretaris) » Maasduinen (secretaris)
Financiering	» Hollandse Duinen (directeur stichting) » Van Gogh (secretaris) » Zuid-Kennemerland (voorzitter) » Utrechtse Heuvelrug (programma manager) » Drentsche Aa (gebiedsregisseur)
Uitvoeringskracht	» Nieuw Land (secretaris) » Weerribben Wieden (projectleider) » Maasduinen (secretaris)
Betrekken omgeving	» Weerribben Wieden (dorpenvertegenwoordiging) » Utrechtse Heuvelrug (programma manager) » Drentsche Aa (gebied regisseur) » Dwingelderveld & Drents-Friese Wold (secretaris) » De Groote Peel (projectleider)
Energie en vernieuwing	» Dwingelderveld & Drents-Friese Wold (secretaris) » Maasduinen (secretaris)

Best Practices

Besluitvorming	Uitvoeringskracht	Financiering	Betrekken omgeving	Inspiratie en vernieuwing	Vertegenwoordiging natuur
Raad van Toezicht	Eigen werkorganisatie	Meerdere structurele financieringsstromen	Betrekken van jongeren	Sleutelfiguren en gezamenlijk ambitieplan	Toolkit voor Nationale Parken
Doorwerking in provinciaal beleid	Werkorganisatie partners	Bijdrage verschillende partners	Breed betrekken van de omgeving	Gezondheid	
	Kwartiermaker	Een goed verhaal	Structurele inwoners vertegenwoordiging	Gebiedsopstelling	
	Proeftuin voor nieuwe initiatieven				

- Zijn er inspirerende voorbeelden vanuit jouw park die andere parken kunnen inspireren?

Overzicht: onderscheiden modellen op hoofdlijnen

- **Hoofdlijnen: besluitvorming**

- Brede vertegenwoordiging in een bestuurlijk overleg
- Brede vertegenwoordiging in een bestuurlijk overleg met een formeel kernteam/ dagelijks bestuur
- Raad van Toezicht
- Vertegenwoordiging van enkel overheden en terreinbeherende organisaties
- Geen governance met meerdere partijen

- **Hoofdlijnen: uitvoering**

- Secretaris en werkgroepen
- (Onafhankelijk) coördinator en werkgroepen
- Werkorganisatie met een directeur

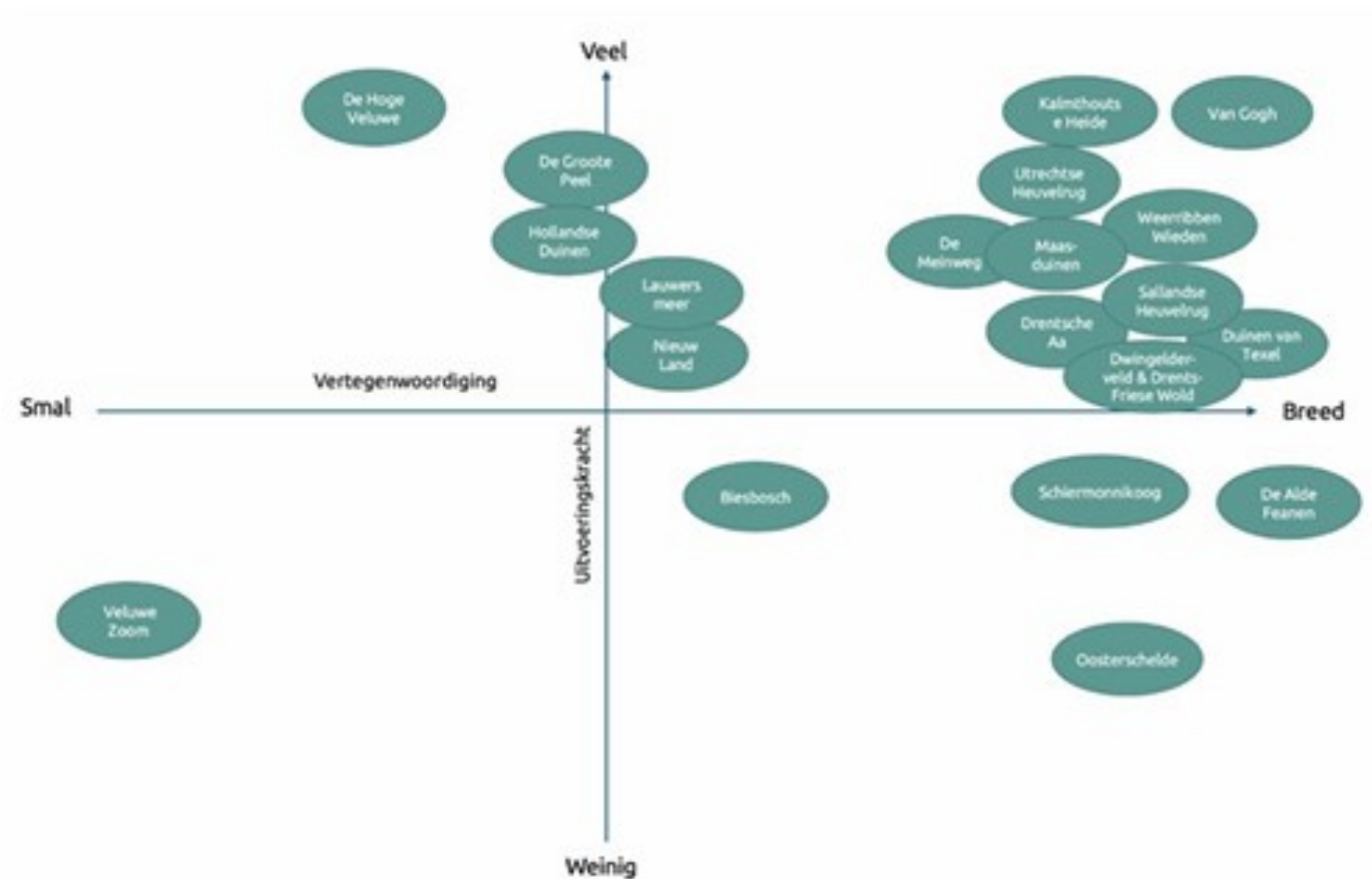
Overzicht

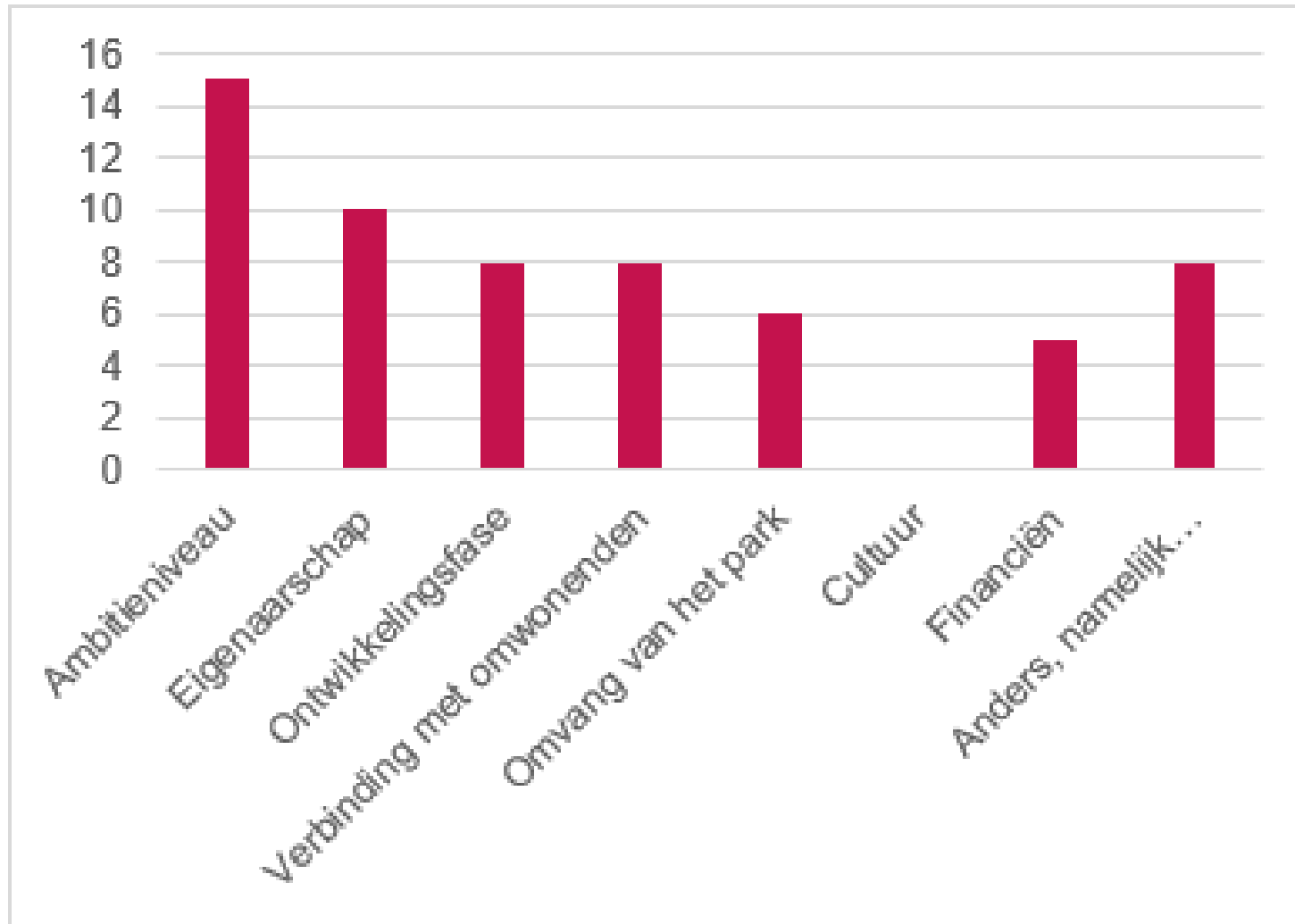
- Clustering van modellen: vertegenwoordiging en uitvoeringskracht

X as = vertegenwoordiging

Y as = uitvoeringskracht

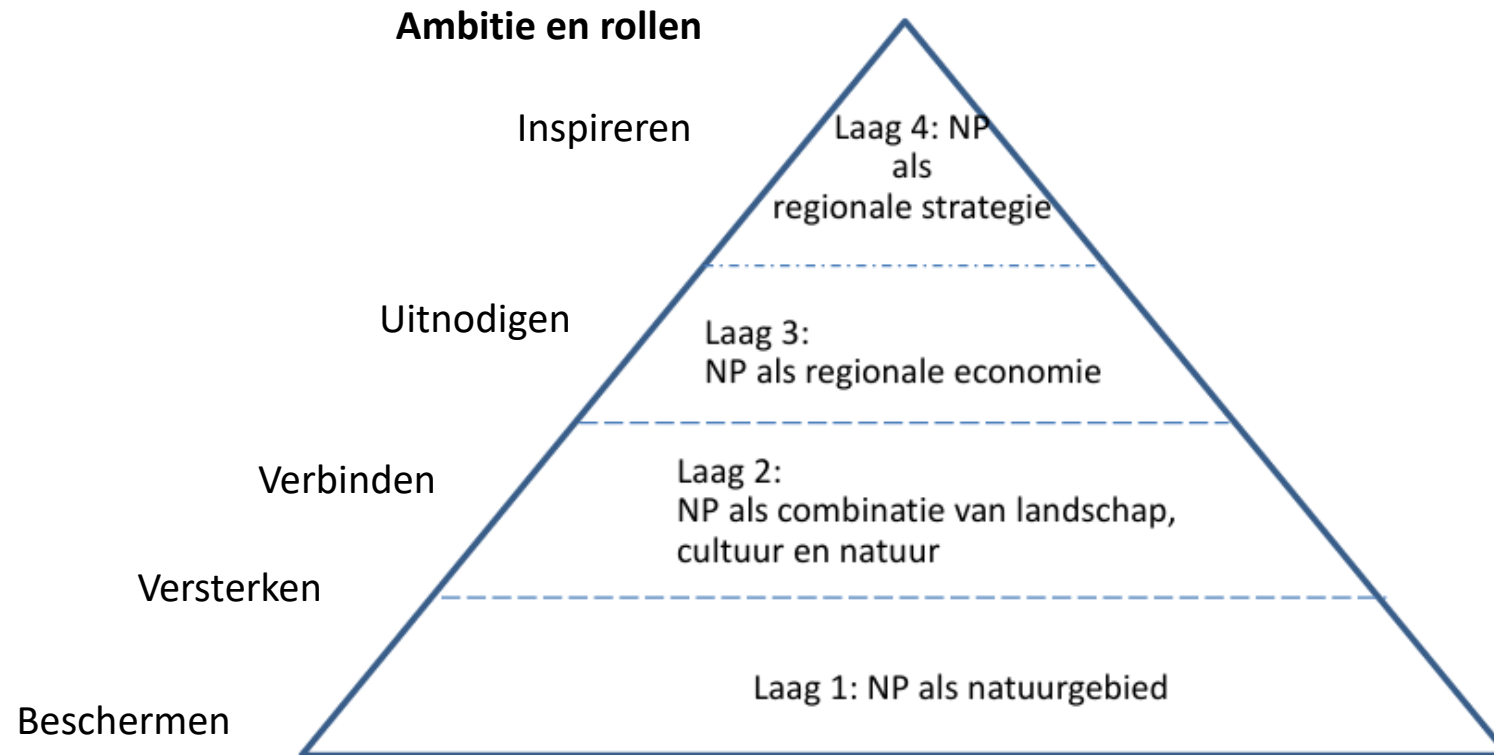

Bepalende factoren inrichting governance

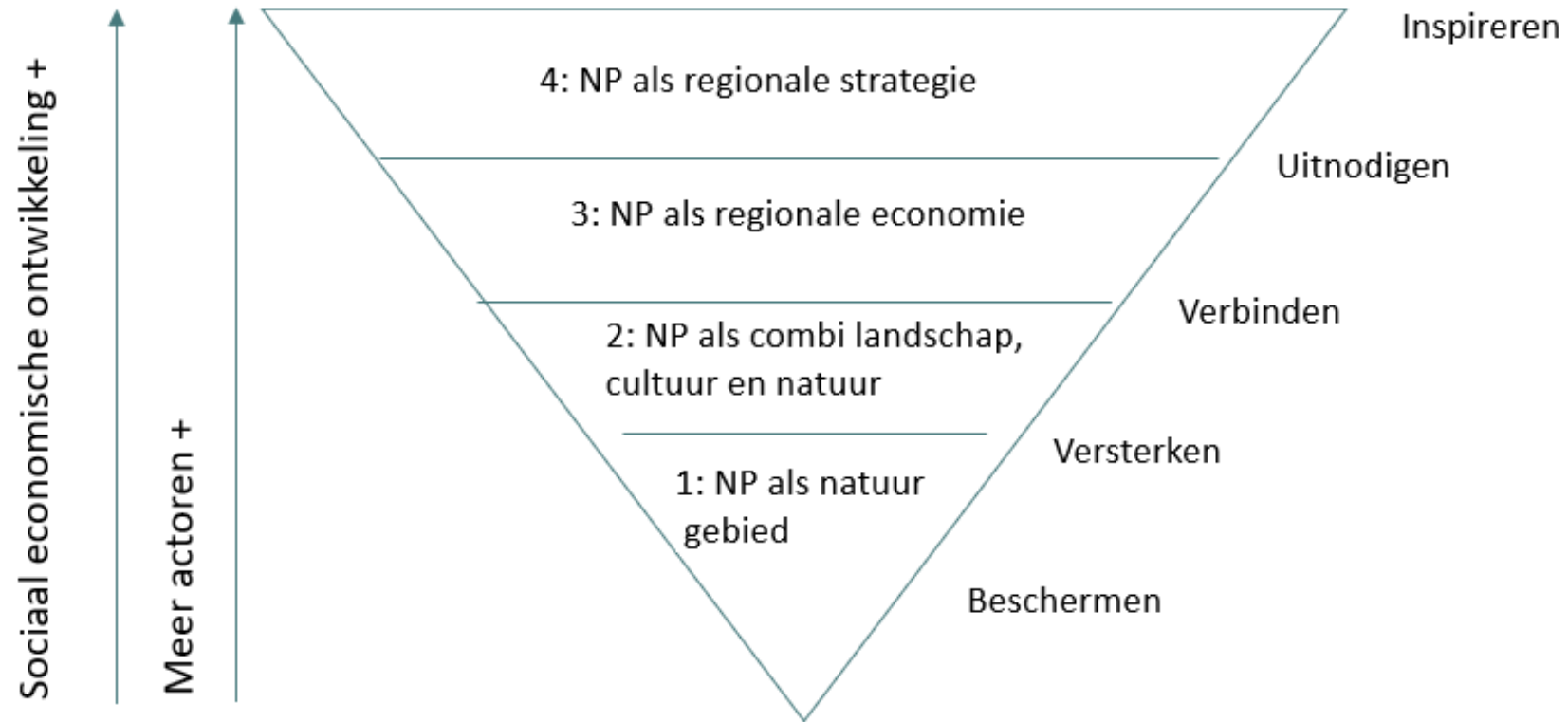

Ambitieniveaus nationale parken NL

Beleidsadvies nationale parken (WUR, 2017)

Discussie: inhoudelijke ambitie en governance

Discussie: Ambitie/rol en governance

1: NP als natuurgebied (beschermen/ versterken)

- Beperkt aantal partners (in ieder geval beheerder, wellicht overheid)
- Focus op uitvoeren van beheer

2: NP als combi landschap, cultuur en natuur (verbinden)

- Naast beheerder en overheden ook gebiedspartijen aan tafel (cultuur, erfgoed, landbouw)
- Samenwerkingsovereenkomst/convenant
- Gezamenlijke inzet op marketing, educatie, recreatie
- Programmatische organisatie (werkgroepen)

3: NP als regionale economie (uitnodigen)

- Uitgebreidere governance, met lokale ondernemers (recreatie, horeca)
- Mogelijk gezamenlijke economische agenda
- Uitvoeringskracht (model met werkorganisatie)

4: NP als regionale strategie (inspireren)

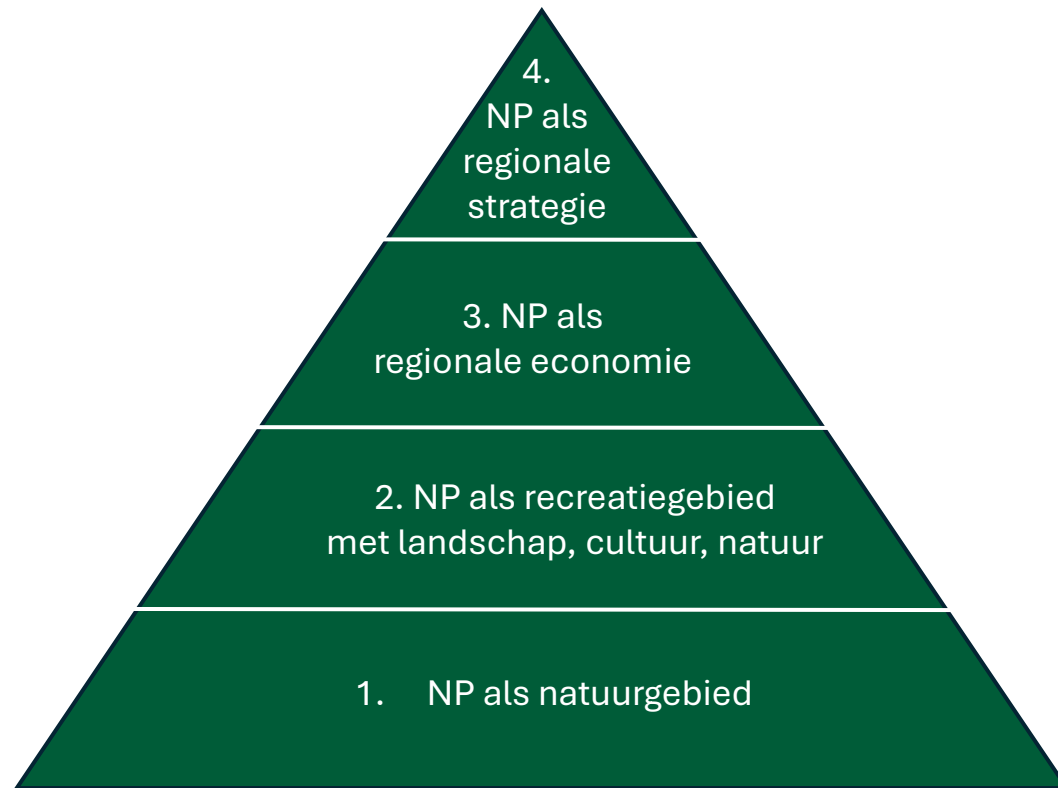
- Partijen voelen zich in eerste plek het park, daarna de organisatie
- Gedeelde langetermijnvisie, verbreed (ook bijv. wonen)

Aanbevelingen

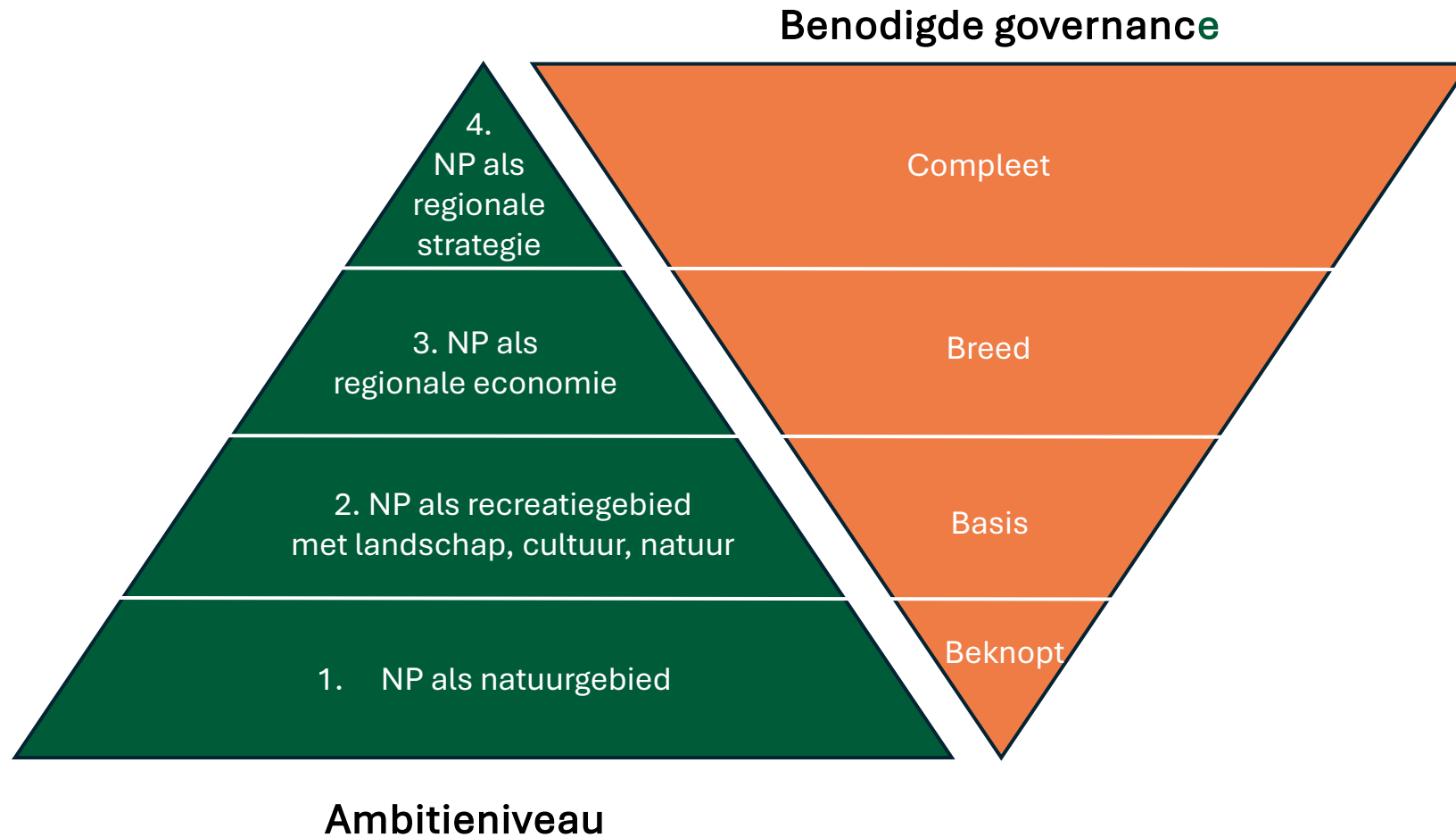
- Geen *one size fits all*: governance afhankelijk van context en ambitie. De voor en nadelen van verschillende modellen staan beschreven in het rapport;
- De governance is geen doel op zich, maar ondersteunt doelrealisatie (ambitie);
- Evalueer periodiek of governance nog aansluit bij fase en doelen;
- Een gezamenlijke stip op de horizon. Ambitieplannen, visies of handvesten zorgen voor richting, verbinding en inspiratie;
- Borg samenwerkingsafspraken en zorg voor goede onboarding bij wisselingen;
- Leg capaciteit en inzet vast in bijvoorbeeld een samenwerkingsovereenkomst;
- Maak heldere, langjarige afspraken over financiering en resultaten. Bij voorkeur voor de lange termijn;
- Het succesvol betrekken van de omgeving vraagt om een investering in tijd, middelen en visie.

Ambitieniveaus nationale parken *i.r.t. governance & leren*

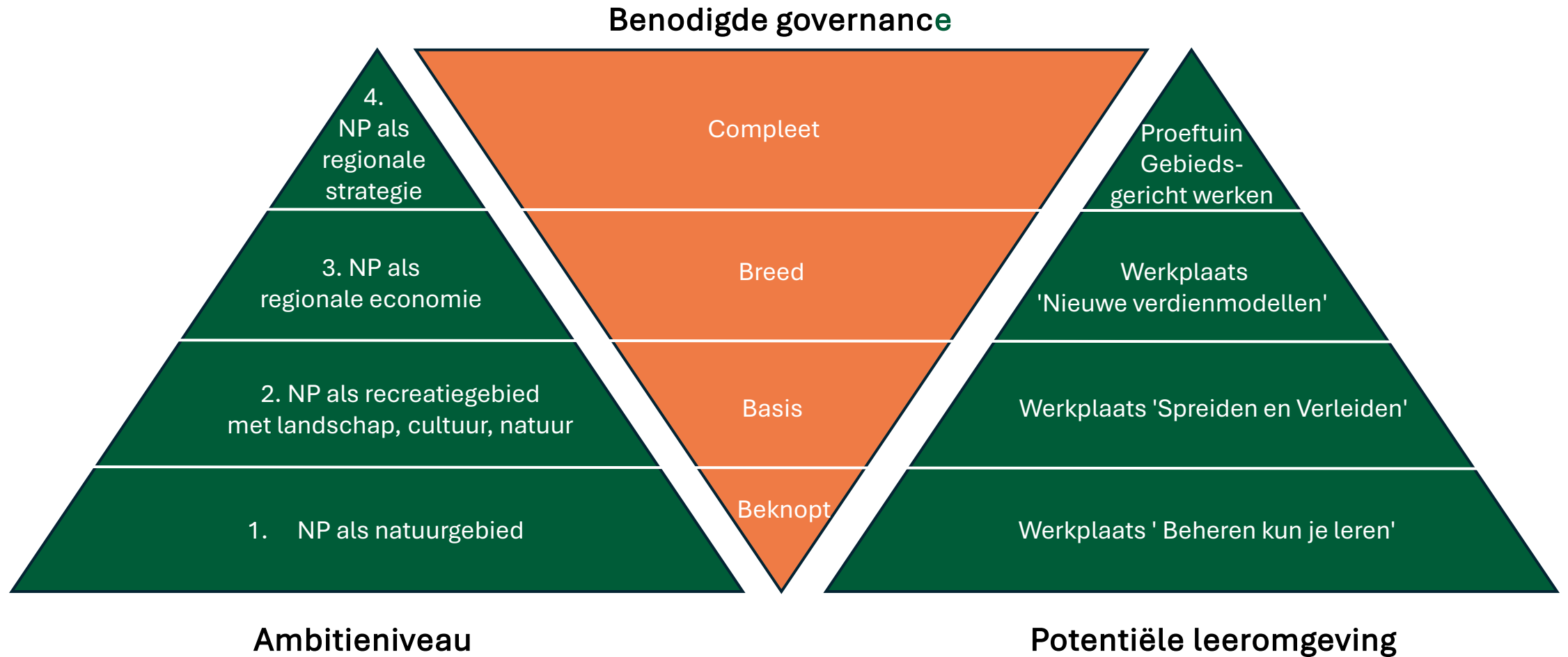

Ambitieniveau

Ambitieniveaus nationale parken *i.r.t. governance & leren*

Ambitieniveaus nationale parken *i.r.t. governance & leren*

Middagprogramma: pitches en gesprek met elkaar

- Gezondheid – Rick van Meel (NP Maasduinen)
 - Vertegenwoordiging van de Natuur - Rodney Stolk (NP Duinen van Texel)
 - Financiën Hollandse Duinen – Georgette Leltz (NP Hollandse Duinen i.o.)
 - Gebiedsopstelling – Mark Waaijenberg (casus NP Nieuw Land)
-

Proces

De opstelling van het BIO-plan is begeleid door een klankbordgroep met vertegenwoordigers van:

- Limburgs Landschap
- Staatsbosbeheer
- Coöperatie Particuliere Grondbezitters
- gemeente Bergen
- gemeente Venlo
- gemeente Gennep
- IVN
- Limburgse Land- en Tuinbouwbond
- Waterschap Limburg
- Natuurhistorisch Genootschap
- bewoners, huisartsen en ondernemers.

Thema's	Ambities
Natuur	• vergroting en verbinding heideclusters • natuurlijke bosontwikkeling • gradiëntzones, bufferzones en verbindingen • ontwikkeling kwel- en beeksystemen • herstel landschapselementen
Recreatie en toerisme	• recreatiezoning • optimalisatie recreatief medegebruik • ladderstructuur recreatieve routing • opwaardering/toevoeging parkpoorten • ontwikkeling groene dorpsranden
Landbouw	• natuurinclusieve en multifunctionele landbouw in Maasdal • innovatieve duurzame landbouw op Midenterras • nieuwe beheer- en verdienmodellen
Water	• vermindering verdroging en eutrofiëring • inpassing rivierverruiming en dijkversterking
Participatie, educatie en marketing	• vergroten naamsbekendheid • actieve participatie door bewoners en maatschappelijke organisaties • verbreding economisch draagvlak
Natuuronderzoek	• continuering en opschaling onderzoek • ondersteuning vrijwilligers en stageplekken • uitdragen en uitwisselen kennis

Overzicht thema's en ambities van het BIO-plan

BIO-plan
NP de Maasduinen

5 maart 2021

Opgave ONP
De Maasduinen

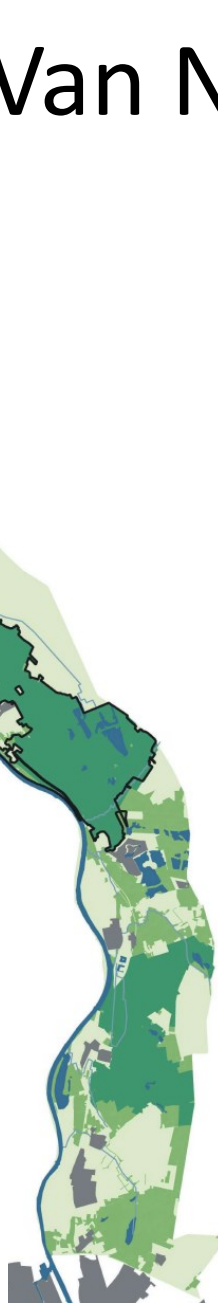
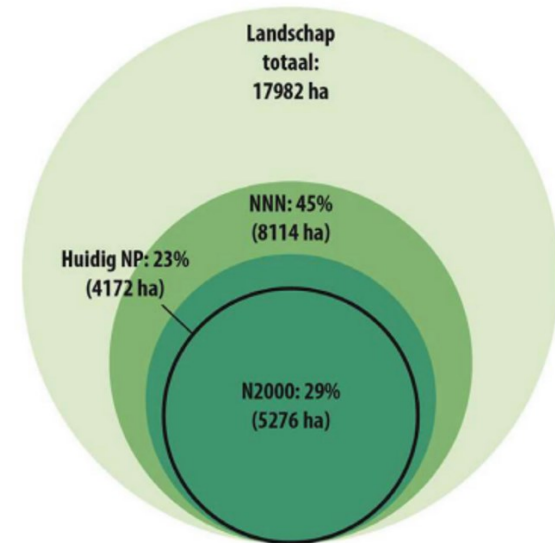
Wens!

STROOTMAN
LANDSCHAPSARCHITECTEN
Funenpark 1-D
1018 AK Amsterdam / NL
www.strootman.net
bureau@strootman.net
T. +31(0)20-419.41.69

Van Nationaal Park.....

Het kan wel!

- Denk in overeenkomsten
- Loop niet vast in tegenstellingen
- Heb begrip voor elkaars belang en verlangen
- Gezamenlijk belang
- Gebied aan zet
- Vertrouwen en vrijwilligheid
- 1 + 1 = 3
- 'Whats in it for us'

BIO-Plan

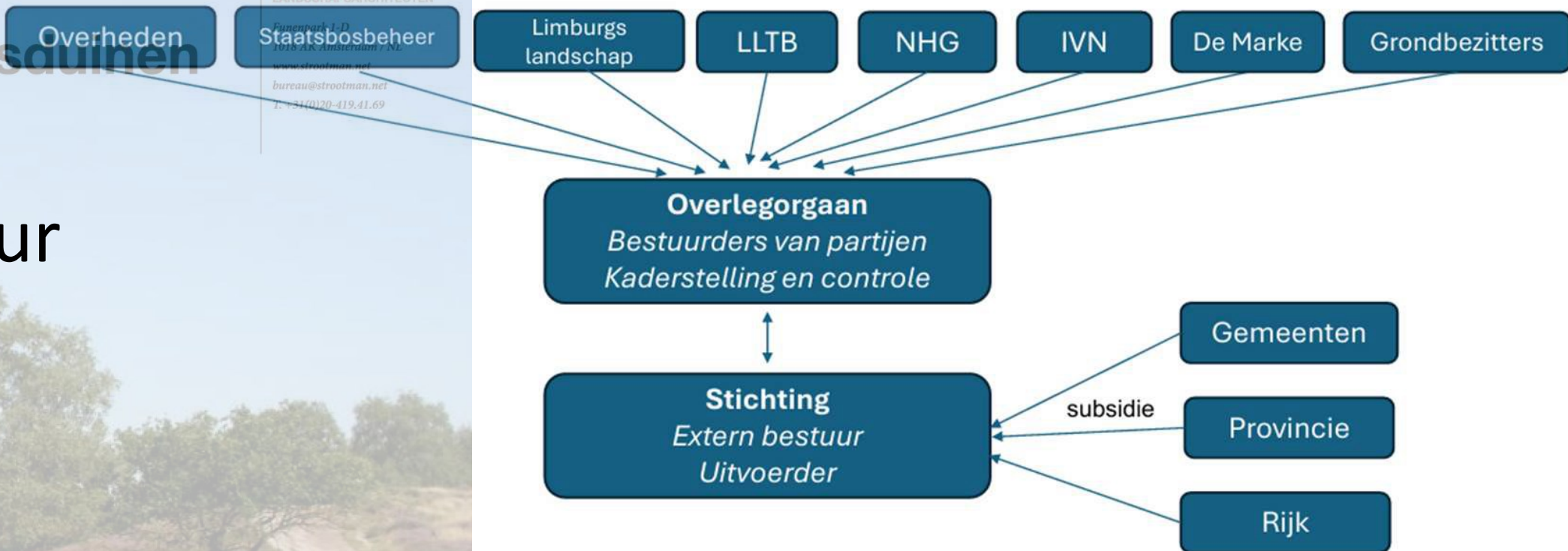
- Natuurbos binnen N2000
- Heidecluster met vennen en stuifzanden binnen N2000
- Gras-/schralland binnen N2000
- Overig (natuur)bos
- Natuurlijke beekzone
- Kweldzone met ecologisch beheer
- Venherstel
- Rivier natuur langs de Maas
- Maasdal met Maasheggen en natuurinclusieve landbouw
- Maas terras met duurzame landbouw
- Doorgaande lange-afstandsroute (tracé indicatief)
- Parkway N271
- Parkpoort
- Parkdorp met groene randen
- Overig bebouwd gebied

Visiekaart

Naar een Regionaal Landschap

Structuur

Werkgroep	
PEM	Participatie Educatie Marketing
L&O	Landschap & Onderzoek
G&N	Gezondheid & Natuur (in oprichting)
Beheerders Overleg	Geen formele werkgroep, wel overlegstructuur gekoppeld aan het NP

Natuur in je bestuur!

Toolkit voor de Nationale Parken in Nederland

5 Werkvormen
4 Randvoorwaarden

Nationaal Park
Duinen van Texel

Agendapunt “Wat vindt de natuur?”

Plaats een Natuurstoel

Benoem een aanwezige die namens natuur spreekt

Verbind de
vergadering met
natuur of
erfgoed

Gebruik een brede definitie van natuur

Draagt wat wij namens de natuur, voorouders of toekomstige generaties inbrengen bij aan een gezonde, duurzame aarde?

Maar ook:

Draagt wat wij namens cultureel of natuurlijk erfgoed inbrengen bij aan het behoud en bescherming van de waarden en identiteit van het gebied?

Randvoorwaarden voor succesvolle toepassing

(Door: NP Duinen van Texel)

1. Voorkom misbruik van 'natuur' als argument

Soms wordt natuur als kapstok gebruikt om een organisatiebelang te dienen. Dat is alleen acceptabel wanneer het werkelijk bijdraagt aan de natuur op die plek. De voorzitter moet alert zijn op overdrijving of oneigenlijk gebruik, bijvoorbeeld wanneer iemand 'namens een soort' spreekt op een manier die ecologisch niet logisch is.

2. Denk in ecosystemen, niet in soorten

Het is vaak lastig en soms onjuist om de stem van één individu of soort te representeren. Het geheel – een gezond, veerkrachtig ecosysteem – moet leidend zijn. Voorbeelden:

- » het recht van één boom om te blijven staan kan het recht van een waardevollere boom die nog moet ontstaan ontnemen. Anders gezegd; 1 boom die blijft staan kan het ontstaan van een waardevoller ecosysteem elders beperken;
- » natuur ontwikkelt door evolutie. Zijn we bewust op hoe we ingrijpen? Is het houdbaar op langere termijn en 'zetten' we een ecosysteem 'richting balans' aan.

- » kappen kan soms ruimte maken voor natuurherstel op grotere schaal.
- » Dit vraagt om zorgvuldig balanceren en ook om het juiste ecologische inzicht.

3. De rol van de voorzitter is cruciaal

De voorzitter moet:

- » onafhankelijk en zorgvuldig bewaken hoe er namens natuur wordt gesproken;
- » de cultuur in de groep aanvoelen;
- » herkennen welke natuurpunten direct actie vereisen en welke later terug kunnen komen;
- » een veilige setting creëren waarin spreken namens de natuur serieus wordt genomen.

4. De vergadering wordt er niet eenvoudiger van – wel rechtvaardiger

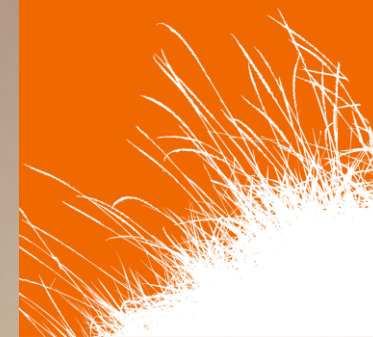
En vaak leuker en meer verbonden! Het integreren van natuur in besluitvorming vraagt meer reflectie en nuance. Maar het resultaat is een overleg dat beter aansluit bij wat werkelijk telt: de gezondheid en toekomst van onze leefomgeving van al wat leeft (in én om onze Nationale Parken).

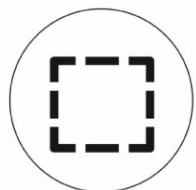
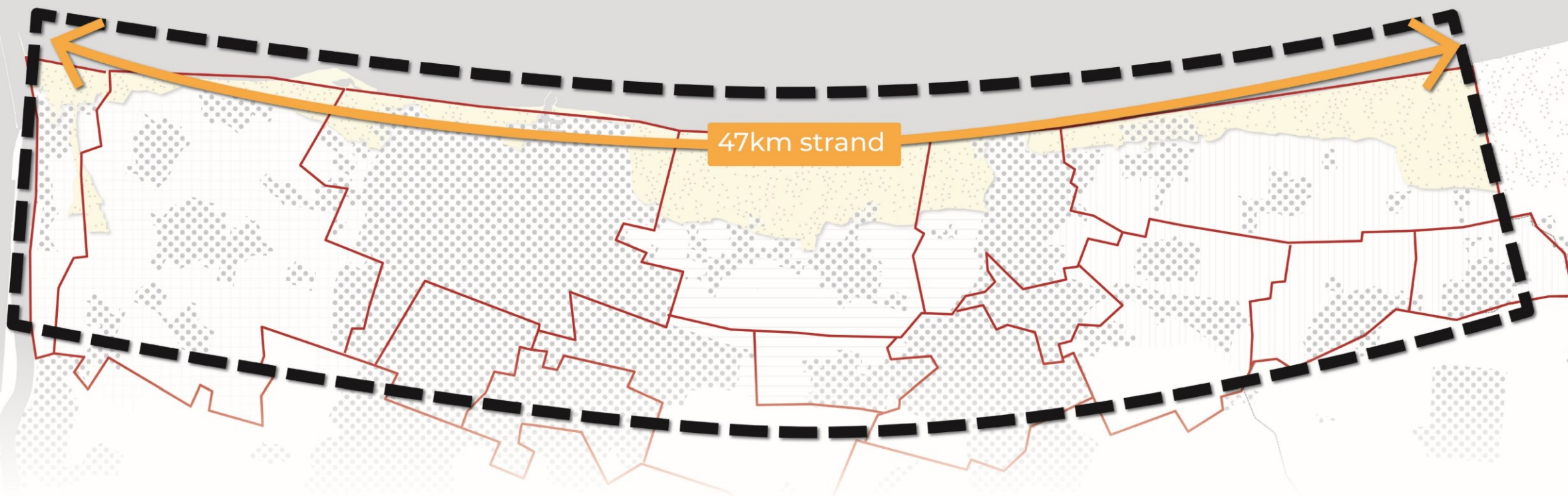
Meer weten over hoe Natuur aan het stuur en in je bestuur bij Nationaal Park Duinen van Texel werken? Mail: rodny@npduinenvantexel.nl

Nationaal Park Hollandse Duinen

Financiering werkorganisatie en projecten

Nationaal
Park
**Hollandse
Duinen**

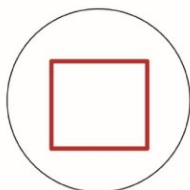

450 km²
oppervlakte

1 miljoen
inwoners

14
gemeenten

2
waterschappen

2
drinkwater
bedrijven

78
landgoederen

6
natuur-
beheerders

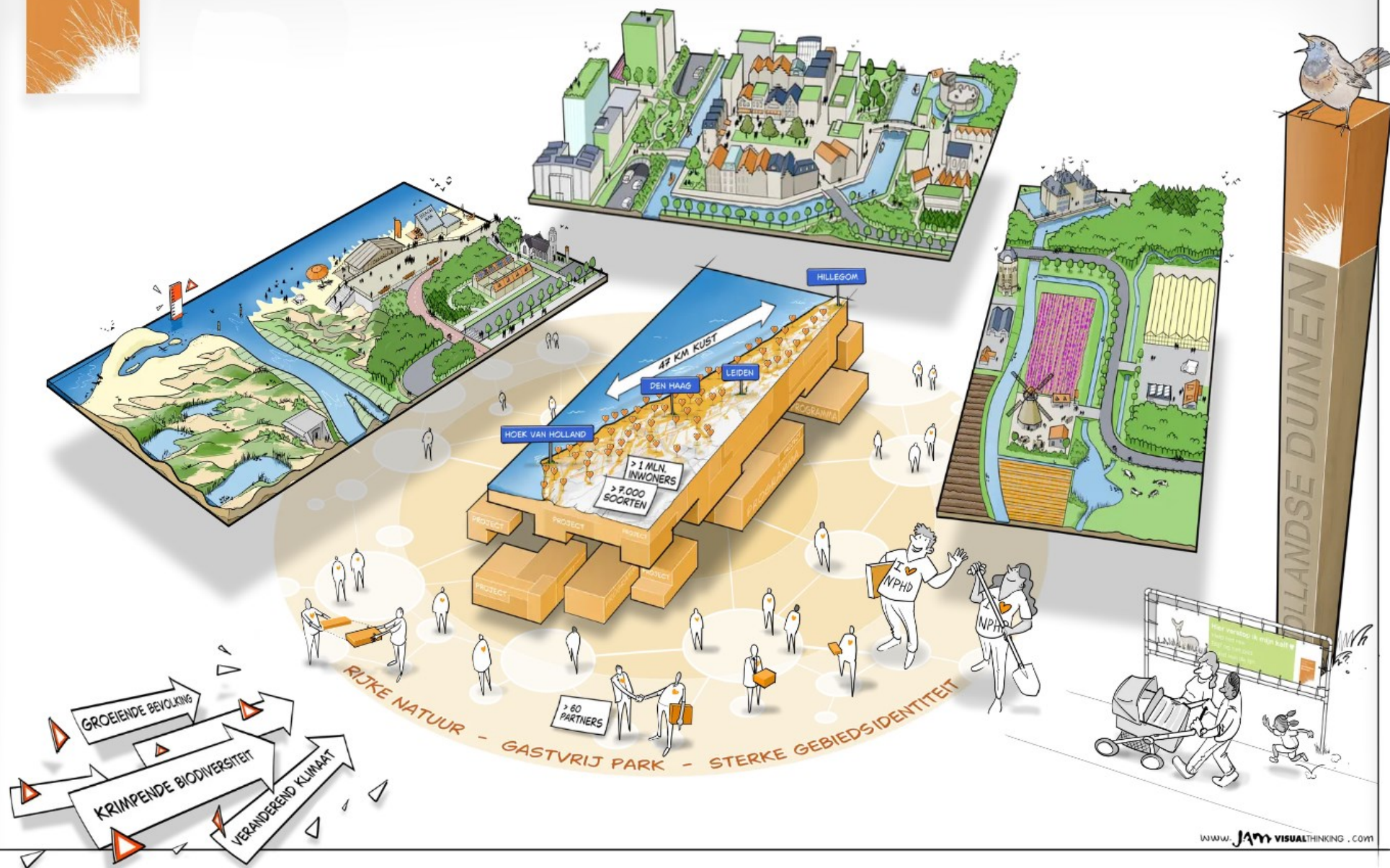
60 km²
Natura 2000
gebied

7.000+
soorten

NATIONAAL PARK HOLLANDSE DUINEN

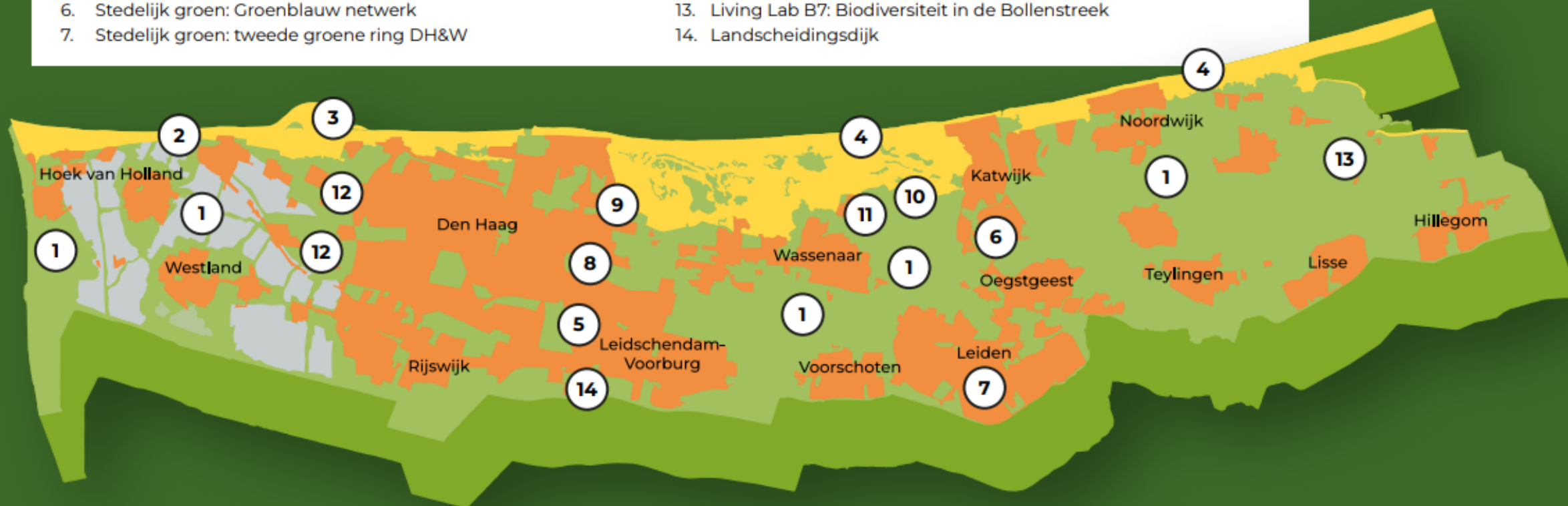
SAMEN BOUWEN AAN EEN GROENE EN GEZONDE TOEKOMST

AMBITIE RIJKE NATUUR

1. Natte en droge natuur bevorderen vanuit NNN en KRW
2. Arendsduin
3. Groene strand Zandmotor
4. Ruimte voor duingroei
5. Stedelijk groen: Loozone DH&W
6. Stedelijk groen: Groenblauw netwerk
7. Stedelijk groen: tweede groene ring DH&W

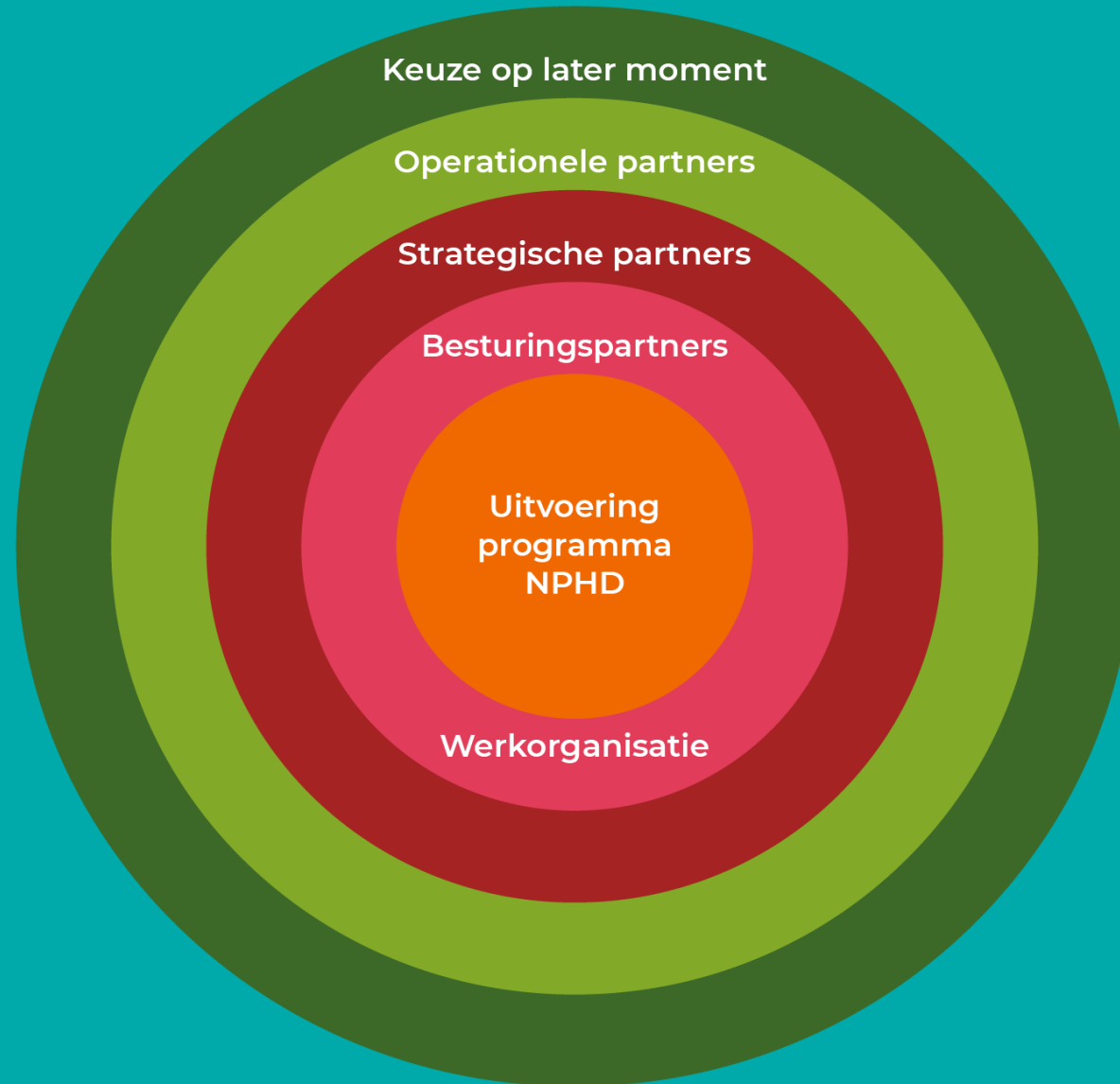
8. Stedelijk groen: kwaliteitsimpuls toekomstbestendig Haagse Bos
9. Overgangsgebied Den Haag - Wassenaar
10. Gebiedsontwikkeling Mient Kooltuin
11. Groene Zone Wassenaar
12. Regiopark Van Zee tot Zweth
13. Living Lab B7: Biodiversiteit in de Bollenstreek
14. Landscheidingsdijk

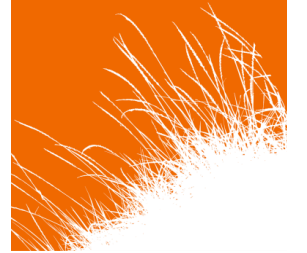
Besturingsmodel Nationaal Park Hollandse Duinen

Groeimodel organisatie

Nationaal Park Hollandse Duinen

Nationaal
Park
**Hollandse
Duinen**

Besturingspartners

De onmisbare basis van de organisatie

- Dunea
- Staatsbosbeheer
- Provincie Zuid-Holland
- Gemeente Den Haag
- Hoogheemraadschap van Delfland

Strategische partners

Trekkers van projecten uit het uitvoeringsprogramma

- Gemeente Rotterdam
- Gemeente Katwijk
- Gemeente Noordwijk
- Gemeente Wassenaar
- Gemeente Westland
- Stichting Het Zuid-Hollands Landschap
- Landschapstafel Duin- Horst en Weide
- Landschapstafel Leidse Ommelanden
- Naturalis
- IVN Natuureducatie
- NIOO-KNAW
- Circulair West
- Hoogheemraadschap van Rijnland

Operationele partners

Ondersteunen het nationaal park met woord en daad

- Gemeente Leiden
- Gemeente Hillegom
- Gemeente Lisse
- Gemeente Teylingen
- Gemeente Oegstgeest
- Gemeente Voorschoten
- Gemeente Leidschendam-Voorburg
- Gemeente Rijswijk
- Regio Holland Rijnland
- Natuur- en Milieufederatie Zuid-Holland
- Landschapstafel Duin- en Bollenstreek
- Corpus
- Museon
- Kasteel Duivenvoorde
- Buitenplaats Ockenburgh
- Stichting Duinbehoud
- Arriva

Overige partners

Ondersteunen het nationaal park met woord en daad

- ANWB
- KNHS
- The Hague marketing & partners
- Leiden marketing
- Noordwijk marketing
- Bezoek Westland
- Duinrell
- Heineken
- Keukenhof
- Landgoed en golfbaan Tespelduyn
- Greenport Duin- en Bollenstreek
- Stichting Vrienden van het Overbosch
- Economic Board Duin-en Bollenstreek
- Belangenraad Meijendel
- Erfgoedtafel Landgoederen
- Erfgoedtafel Atlantikwal
- Erfgoedtafel Trekvaarten
- Erfgoedtafel Limes
- Erfgoedhuis Zuid-Holland
- AVN
- TeVoet
- Stichting Leeuwerikfonds
- Roompot Kijkduin
- Beach Club Bird
- Strandpark Vlugtenburg
- Como & Co
- Natuurcentrum Katwijk

Nationaal Park
NIEUW LAND

GEBIEDSOPSTELLINGEN

NP Nieuw Land: twee voorbeelden

Nationaal Park
NIEUW LAND

WAT ZIJN GEBIEDSOPSTELLINGEN?

- Wijze van systemisch werken om patronen in systemen te onderzoeken
- Brengt in beeld wat on gezegd blijft, maar wel waarneembaar is op fysiologisch en gevoelsniveau
- Gebiedsopstellingen – als variant op familie- en organisatie-opstellingen – zijn:
 - systeemopstellingen van de fysieke leefomgeving
 - waarin actoren, belangen en fysieke kenmerken zichtbaar worden gemaakt
- Werkwijze:
 - iemand brengt een urgente/actuele vraag in
 - samen onderzoeken de deelnemers de vraag door (zich als) representanten, voorwerpen of concepten in de ruimte te plaatsen
 - te ervaren wat je ervaart als deelnemer in de opstelling
 - als basis voor een gesprek over die ervaring

Nationaal Park
NIEUW LAND

VOORBEELD 1: OPSTELLING MET BUITENSTAANDERS

- Waar: Bijeenkomst van Nationale Parken in Kasteel Groeneveld
 - Wat: Workshop gebiedsopstellingen onder leiding van David van Zelm van Eldik
 - Casus: Nationaal Park Nieuw Land
 - Vraagstelling: verhoudingen tussen de acht partners in het park
 - In de opstelling: partners, park als samenwerkingsverband, natuur
 - Deelnemers: aanwezigen tijdens workshop, vertegenwoordiger van NP Nieuw Land
-
- En ... werkt dat?

Nationaal Park
NIEUW LAND

VOORBEELD 2: OPSTELLING MET PARKPARTNERS

- Waar: Interne bijeenkomst in het kader van een traject van toekomstgerichte doorontwikkeling
 - Wat: Werksessie onder leiding van externe procesbegeleider
 - Casus: samenwerking van de partners in Nationaal Park Nieuw Land
 - Vraagstelling: verhoudingen tussen de acht partners in het park
 - In de opstelling: partners, onafhankelijk voorzitter, natuur
 - Deelnemers: ‘ambtelijke’ vertegenwoordigers van de acht partners
-
- En ... hoe werkt dat?

Afsluiting

Graag jullie aandacht voor:

26 mei 2026; Seminar ‘*samen aan de slag in overgangsgebieden*’

- Download de [Handreiking Overgangsgebieden in transitie](#).
- Download het [Praktijkwerkboek overgangsgebieden](#)

26 November 2026: Inspiratiebijeenkomst Natuur op Recept